

vorno žičnico in spravila v dolino. Ker pa je bil rezervoar očitno precej velik in težak, jih večji del še čaka, da se jih usmilijo udeleženci kakšne organizirane očiščevalne akcije.

Ostanki plastičnega rezervoarja zagotovo ne sodijo v gorsko naravo, zato pozivam PD Kamnik, ki upravlja Cojzovo kočo in je najverjetneje tudi njihov formalni lastnik, da še pred začetkom poletne planinske sezone poskrbi, da moteče razbitine skupaj s kovinskimi sodom, ki krasi bližnjo vrtačo in ima najverjetneje podobno poreklo, spravijo v dolino.

Narava in ljubitelji gora jim bomo za to prav gotovo hvaležni.

Marko Podrekar,
Ljubljana

iz planinske literature

Ilustrirana zgodovina Slovencev

Mladinska knjiga je ob koncu lanskega leta izdala še eno reprezentativno knjižno delo: Ilustrirano zgodovino Slovencev. Na 526 straneh enciklopedičnega formata je opisana in na številnih slikah prikazana zgodovina Slovencev od njihove naselitve na današnje ozemlje v 6. stol. pa vse do zadnjih let, ko živimo v samostojni državi. Poleg političnih, vojaških in gospodarskih dogajanj so upoštevani tudi najvažnejši kulturni dogodki na ozemlju, kjer so prebivali Slovenci. Osnova za tako besedilo je bilo zbrano gradivo za Slovensko enciklopedijo, ki se ji v prihodnjem letu izteka prvi krog izdaj od A do Ž.

V knjigi pa so omenjeni tudi dogodki, ki so za planince zelo pomembni. Soška fronta (str. 296–306) v prvi svetovni vojni je pustila številne posledice v širšem območju visokogorja Julijskih Alp v dobrem in slabem pomenu. Posledice bojev vidimo na vsakem koraku; nanje spominjajo mnoga majhna in velika znamenja. Z veseljem pa uporabljamo nadelane vojaške poti – mu-

latjere do najvišjih razglednih točk, ki vodijo tudi prek 2000 metrov visoko.

Bolj razveseljivi so drugi povsem planinski podatki v tej knjigi. Leta 1895 je župnik **Jakob Aljaž** od dovške občine odkupil zemljišče na vrhu Triglava in ga podaril Slovenskemu planinskemu društvu z željo, da bi »slovenskim goram ohranil slovensko lice«. Tu je dal postaviti še stolp – planinsko zavetišče in triangulacijsko točko. Na isti strani (str. 271) je predstavljena tudi prva slovenska planinska postojanka, Oražnova koča na planini Lisec (1346 m) pod Črno prstjo ob njeni otvoritvi l. 1894. Aljažev stolp je tudi na fotografiji (str. 317), ob njem so člani zloglasne trboveljske Straže Orjune. V živi pagini (str. 286) je omenjena ustanovitev Slovenskega planinskega društva leta 1893, ob tem pa še kratek zgodovinski pregled planinskih dogajanj izpod peresa planinskega pisatelja **Janka Mlakarja**. Omenjeno je tudi (str. 343) prvo organizirano alpinistično društvo Dren, ustanovljeno leta 1906, z njegovimi najpomembnejšimi člani (**Rudolf Badjura**, **Bogumil Brinšek**, **Ivan Tavčar**, **Josip Cerk**, **Pavel** in **Josip Knaver**).

Prav gotovo bi v ta pregled zgodovine Slovencev sodil le še kak pomemben dogodek s področja planinstva, gornišstva in alpinizma. Morda je tudi po krivici zamolčano življenje in gibanje partizanov v naših gozdovih in gorah. Do pred nekaj let so bili več ali manj zamolčani tudi dogodki in prvi svetovni vojni, ki so se prav tako odvijali v naših planinah. Dogodke iz prve svetovne vojne so pričeli objuati v knjigah laiki – ne zgodovinarji. Brez političnega priokusa bi bila marsikatera zgodba iz druge svetovne vojne tudi planinsko zanimiva.

V dodatku lahko preberemo daljši zapis Prikaza slovenskega ozemlja v besedi in na zemljevidih od antike do 20. stoletja. Lesorez zemljevida iz leta 1525 istrskega geografa **Petra Coppoja** je najstarejši podrobnejši prikaz kakega dela slovenskega ozemlja. Na zemljevidu Mažarske iz leta 1528 pa je tudi najstarejši prikaz severovzhodne

Slovenije. Odtis lesoreza karte Kranjske z Istro, Goriško, Furlanijo in delom Hrvaške iz leta 1550 **Sebastiana Münstra** je prvi natisnjen zemljevid, katerega jedro je Kranjska z močno poudarjenimi vzpetinami. Na karti **Wolfganga Laziusa** iz leta 1561 je prvi samostojni prikaz vojvodine Kranjske, na drugem njegovem zemljevidu pa so napačno vrisani tokovi Unice, Pivke in Reke. V opisu celotne Ilirije pa je močno poudarjen gozdni pas od alpskega predgorja do Bosne. Iz leta 1589 obstaja karta Istre nizozemskega kartografa **Gerarda Kremerja-Mercatorja** v popačeni obliki in s pretirano velikim Cerkniškim jezerom. Tudi na zemljevidu, ki ga je v 1. polovici 17. stol. natisnil **Stefano Scolari**, je napačno vrisana notranjska Reka. V knjigi **Mattgaeusa Meriana** iz leta 1649 je med opisi avstrijskih dežel tudi nekaj vedut slovenskih krajev. V tej Ilustrirani zgodovini Slovencev je odtis bakroreza Škofje Loke z močno predimenzioniranimi vrhovi Julijskih Alp v ozadju. Tudi v knjigi Slava vojvodine Kranjske iz leta 1689 **Janeza Vajkarda Valvasorja** je natisnjenih več zemljevidov. Tu je odtisnjen

Knafelčevo očesce

VERA PIPAL

(Ob 140-letnici rojstva **Alojza Knafelca**)

*Krogec bel in rdeč
mi pokaže pot
in pove,
kam naj grem,
če poti ne vem.*

*Krogec bel in rdeč
s skale se smeji.
»Hodiš prav« – govori.
»Me zgrešiš – se izgubiš.
To prav dobro veš!«*

*Krogec bel in rdeč
kaži nam poti.
Vodi srečno nas v gore
in hvala ti!*

tudi načrt Podpeške jame, ki ga je Valvasor poslal leta 1687 Kraljevi družbi v London. Na zemljevidu Kranjske **Ivana Dizme** iz leta 1744 latinske zapise pove, da je Triglav najvišja gora na Kranjskem. Zemljevid Kranjske **Baltazarja Hacqueta** iz leta 1778 prikazuje tudi nahajališča kamnin in rudnin. Pomembni so tudi vojaški zemljevidi jožefinske topografske izmere iz let 1763–1787. **Pavel Josef Šafarik** je leta 1842 izdal zemljevid slovenskih narodov. Na zemljevidu **Henrika Freyerja** iz leta 1844 so geološki in drugi tematski podatki tiskani v rdeči barvi. Zemljevid **Gottfrieda Loschana** iz leta 1844 pa ima najnovejše statistične podatke o deželah Ilirskega kraljestva. Leta 1849 je **Peter Kozler** izdal koledar, na katerem je bila prvič vrisana rdeča črta kot narodnostna meja Slovencev. **Ivan Selan** je okrog leta 1950 izdeloval ročno narisane zemljevide za takratno naše ozemlje. Zadnji dosežek na področju kartografije pa je uspel leta 1995 sodelavcem Geografskega inštituta Antona Melika Znanstveno-raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki so računalniško izdelali relief Slovenije.

Ciril Velkovrh

Kako na Triglav

Planinska založba Slovenije je kot svojo 192. izdajo konec lanskega leta ponatisnila knjižico »Kako na Triglav« in jo namenila »svojim članom ob bližnji stodesetletnici organiziranega slovenskega planinstva in bližnji desetletnici neodvisne slovenske države, ki si je v svoj grb začrtala lik Triglava, najvišjega simbola domovine«. Pod novim založniškim vodstvom **Boža Lavriča** sta delo uredila **Marijan Krišelj** in **Stanko Klinar** in za sodelovanje zaprosila vrsto znanih in priznanih odličnih poznavalcev različnih področij slovenskega planinskega sveta in – da bi bilo delo čim bolj vsestransko – na pomoč poklicala tudi takega gornika, kot je **Julius Kugy**.

Knjižica, katere prve izdaje z naslovom »Bil sem na Triglavu« so bile namenjene predvsem vsestranskim planinskim začetnikom in mladini, ki so se v časih množičnega planinstva odpravljali na pogosto njihov edini planinski cilj v življenju, je zdaj bistveno dopolnjena in sestavljena v skladu z načeli sodobnega planinstva. **Tine Mihelič** piše, kako se pripravimo za vzpon na Triglav, **Pavle Šegula** dá vrsto praktičnih nasvetov »planincem, ki prihajajo v poletni sezoni, ko gre na Triglav lahko skoraj vsak zdrav človek«, ki »ni vrtočlav, da ga ne daje višinska bolezen in da se ne boji pogleda v globino«, vključno z obleko ter hrano in pijačo (naveden pa je tudi seznam vsega, kar naj bi imel planinski obiskovalec Triglava na sebi in v nahrbtniku), **dr. Peter Soklič** piše o telesni pripravljenosti, zdravju in prvi pomoči (se pravi o priločni lekarni, ki naj jo ima planinec za vsak primer s seboj v nahrbtniku), **Miran Trontelj** o vremenu (vključno z vremenskimi znaki za lepo in slabo vreme), **dr. Tone Wraber** o rastlinstvu na Triglavu, **Tine Mihelič** pa naposled o vseh označenih poteh na Triglav. Knjižici so (ob več kajpada barvnih fotografijah) dodani še podatki o planinskih kočah okoli Triglava, dovolj je prostora za žige vseh planinskih koč ob triglavskih poteh in še kaj prostora za vtise s poti, ki bodo kdaj pozneje lahko pomembni prispevki k zgodovini slovenskega planinstva. Za čimvečjo popolnost knjižice poskrbijo note in besedilo slovenske planinske himne »Oj, Triglav, moj dom«, nekaj nadvse koristnih nasvetov za hojo po gorskem svetu nasploh in pregleden zemljevid Triglava in njegove sosesčine.

Knjižico bi morali na turistično najprometnejših mestih prodajati v vseh izhodiščih za Triglav in tudi v vseh turističnih središčih pod to slovensko goro vseh gorā ter jo ponujati domačinom in tujcem: dovolj zanimiva je za branje in nadvse

poučna za tiste, ki mislijo, da lahko res čisto vsak pride na slovensko goro vseh gor.

M. R.

Predstavitve knjige o Mrzlici

Planinsko društvo Trbovlje in Odbor za literarno dejavnost Društva upokojencev Trbovlje sta 23. novembra 1999 v dvorani doma Društva upokojencev Trbovlje organizirala javno predstavitve nove knjige »Mrzlica (1122 m) – Savinjski in knapovski Triglav« avtorja **Tineta Lenarčiča**. Predstavitve je bila ob navzočnosti polne dvorane, to je preko sto poslušalcev.

Predstavitve je pričela predsednica odbora za literarno dejavnost DU T **Marja Kužnik**, nato pa je Moški pevski zbor DU T pod vodstvom **Mihe Hercoga** pripravil krajši koncert planinskih pesmi. Sledila sta še pozdrava tajnika PD Trbovlje **Bojana Gorjupa** in predsednika DU T **Florjana Plevnika**, nato pa je **Vinko Pfeifer** najprej na kratko orisal življenje in delo avtorja, nato pa mu je v pogovoru postavil različna vprašanja, ki so se nanašala na novo knjigo. Vmes sta recitali posamezne odstavke iz knjige **Marja Kužnik** in **Joža Ložak**, harmonikar **Potrbin** pa je razpoloženje še izboljšal.

Ker je vsebina knjige zelo pestra, saj se nanaša na geologijo, zgodovino, geografijo, botaniko, gobarstvo, lov, gozdarstvo, planinstvo, rudno bogastvo, gradnjo koč in domov, pa tudi na umetniško obdelavo tega vrha in pravljice, mite in legende, ki žive v njeni okolici, se je pogovor o knjigi podaljšal na domača dva uri.

Knjigo so izdali v počastitev 100-letnice prve planinske kočice na Mrzlici, Hausenbichlerjeve kočice iz leta 1899. Izšla je v nakladi 1000 izvodov, je trdo vezana, ima 256 strani, izdalo in založilo pa jo je Planinsko društvo Trbovlje. Tam se knjiga tudi dobi po ceni 2000 SIT.

T. L.